

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izahaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrletno 80 kr. — Naročnina se pošilja upravnštvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Novi okraj. zastop v Celji.

(Konec.)

Povsod se naj tako zgodi, kakor so to vže storili v spodnjih Grušovljah. Komaj so tam zvedeli, da je njihov vaški župan Jože Udrih zlezal pri volitvi med Nemce, pa so šli ga odstavili, mu vzeli škrinjjo in pisma, ter izvolili za župana narodnega Slovenca. Tako je prav! Proč s takimi ljudmi, ki ne vejo, da jih je rodila in odgojila slovenska mati; taki ljudje ne spadajo na častna mesta, ampak v zapečnjak.

Zmaga v velikem posestvu je odločila, da imamo Slovenci večino v okrajnem zastopu Celjskem, prvič, kar okrajni zastopi in Celje obstoji! — S to zmago bilo je zagotovljeno, da bomo imeli Slovenci 23 zastopnikov in Nemci (?) 17. V skupini mest in trgov volila sta namreč Žalec (g. dr. Ivana Dečko) in Št. Jurij na j. ž. (g. Matija Kavčiča in Franca Pisanca) 3 narodne zastopnike. Konečno pa so volile še kmetske skupine vseh 10 narodnih zastopnikov, namreč gg.: kanonika in dekana Jeraja v Žalecu, kanonika dr. Gregorčca, pri Novi cerkvi, Lovra Baša, c. kr. notarja v Celji, dr. Lud. Filipiča, odvetnika v Celji, Norberta Zanjera v Št. Pavlu, Maksa Veršeca v Celji, Jožefa Lipuša, župana v Ivenci, Miha Bračiča, župana v Petrovčah, Fr. Dolinarja, župana v Grižah in Martina Spesa v Št. Miklavžu.

V kmetski skupini ni za nasprotnike vže davno več nobenega upanja na zmago. V prejšnjih letih so še prihajali na volišče, pa letos so tudi to kot brezuspešno opustili, tako, da so narodni kandidati bili voljeni enoglasno s 35 glasovi. Tudi volitev v tej skupini je torej častna in nam kaže sijajno narodno disciplino.

Dne 15. t. m. imel se je voliti nov načelnik in odbor okrajnemu zastopu. Od narodne strani prišli so do zadnjega vsi zastopniki, kar moramo pohvalno omenjati, in le željo izreči, da bi vsi enako vestno in marljivo prihajali tudi v bodoče k vsem sejam. Tudi nasprotniki

so prišli, pa so jo kmalu pobrisali ter vložil nekak protest, češ, da se ne sme voliti nov odbor in načelnik, ker Celjski hišni posestniki niso več vpisani med velike posestnike in so zaradi tega oni, našo mogočno Celjski Nemci pri volitvi propali in ostali v manjšini v okrajnem zastopu. Ta protest je pa popolnem jalov, in se je narodna stranka mirno lotila volitve načelnika in odbornikov, ter je izvolila za načelnika: g. dr. Jos. Sernca, odvetnika in deželnega poslanca v Celji, za njegovega namestnika gosp. Janeza Hausenbichlerja, župana v Žalcu, za odbornike pa, in sicer iz skupine velikih posestnikov g. viteza Berksa, grajščaka v Blagovni, iz skupine mest in trgov g. dr. Ivana Dečka v Celji, iz kmečke skupine g. Norberta Zanjera v Št. Pavlu, iz celega zastopa g. Lovra Baša, c. kr. notarja v Celji in konečno iz skupine velikih obrtnikov in trgovcev, v kateri mi nimamo nobenega zastopnika gosp. Antona Ferjena v Celji. Vsi izvoljenci so možje narodne stranke izvzemši g. Antona Ferjena.

S tem je volitev v okrajni zastop Celjski končana. Izvršila se je na največo čast in slavo slovenskega imena ter nam pokazala, da napredujemo kljub vsem težočam, ki se nam zoperstavijo, kljubu postavam napravljenim nam Slovincem na kvar, kljubu neugodnim razmeram, da napredujemo vidno, nevzdržljivo in stalno. Celjska zmaga je najlepši piruh, ki so ga mogli Slovenci na Štajarskem pokloniti ob letošnji velikej noči mili majki Slaviji!

Namen in pomen verske šole.

(Dalja.)

Gledé šolskega nadzorstva ima država najvišje vodstvo, katero hočemo tudi v Avstriji priznati. Toda že v naučnem ministerstvu sta katoliški in protestantski referent. Okrožno nadzorstvo je v rokah duhovščine, za katolike dekani. Krajno nadzorstvo ima v krajih brez magistrata župnik, ki v vsem nadzoruje uči-

telja. Pomaga mu krajni šolski svet, toda le v vnanjih stvarih. V krajih z magistratom in versko šolo je županik predsednik v krajevnem šolskem svetu, v katerem so župan in štirje svetovalci. V krajih z magistratom in vkupno šolo so iste osebe z dotičnimi duhovniki v krajevnem šolskem svetu in najstarejši je predsednik. Šolsko nadzorstvo na Bavarskem je popolnoma v duhovniških rokah. Se vé, da so tudi na Bavarskem nekateri učitelji proti cerkvenemu, in sploh vsakemu šolskemu nadzorstvu. (Veselost na desnici.) Tega ne moremo zameriti nobenemu stanu, ako hoče biti neodvisen; vendar ne smete misliti, da katera stranka uvaža to gibanje. Tudi liberalna stranka ga ne podpira in ravno liberalen minister, dr. Lutz, je nedavno rekel v zbornici, da ne more pogrešati duhovniškega nadzorstva. In najhujši liberalec v zbornici — njegovo ime sem pozabil — ni več zahteval, kakor da je prosil ministra, da bi izjave učiteljev na učiteljskih shodih proti verskemu nadzorstvu ne škodovale v prihodnje. Ta podpora ni ravno velika. (Veselost na desnici.)

Kako pa se godi v nam bližji državi, na Ogerskem? Tukaj je verska šola uvedena v vseh vrstah pouka, od ljudske šole do gimnazije in pravnih akademij. Verskih je na Ogerskem 83 odstotkov ljudskih šol, in 4 odstotki državnih šol so vkupne in 11 odstotkov občinske šole.

O Belgiji niti ne govorim, ker tam so take razmere, kakoršnje pri nas niti ne morejo biti. Tam si je katoliško prebivalstvo ustanovilo proste šole z duhovniškimi učitelji, ker niso več hoteli obiskavati brezbožnih državnih šol.

Gospôda moja! Severna in srednja Evropa ima versko šolo, Avstrija pa je osamljena v tem ozemlju in je, kar bi lahko dokazal, izjema brez prihodnosti; kajti pri nas niti ni onih vnanjih političnih vzrokov, ki n. pr. v Franciji in Italiji sicer ne opravičijo izpodrivanja verske šole, pač pa ga pojasnijo.

Kakor veste, bliža se Francija vsled prenapetega radikalizma anarhiji, in republikanska stranka misli, da je katoliška vera braniteljica monarhiških tradicij nesrečne dežele, in zato jo proganja.

Italijanskih razmer ne bodem primerjal s francoskimi. V Italiji je še vedno razpor med svetno in duhovniško oblastjo, ki bode tako dolgo trajal, da se bodo na kak način stare pravice sv. Stola poravnale v soglasji z italijansko edinostjo.

V teh dveh deželah ne moremo opravičevati, pač pa umeti, da stranka, ki je na krmilu, skusa oslabiti verski čut ljudstva.

Toda, gospôda moja, v Avstriji je pod sedanjó vlado najboljše sporazumljenje med vlado in škofi. Mi torej ne moremo te šole ne opravičevati niti razložiti; tudi sence povoda ni-

mamo, da bi ohranili določbe, ki žalijo verske čute prebivalstva, dokler jih ne oslabé. (Pohvala na desnici.) Gospodje, mi nimamo nobenega vzroka, da bi deset let po padcu liberalne stranke njeno največjo napako kot drago zapuščino hranili v svojem inventarji. (Pritrjevanje na desnici.)

Primerjajte naš sistem z verskim, vzglednim nemških držav.

Liberalni voditelji, ki radi zagovarjajo našo šolo proti vsaki reformi, trdijo sicer, da se v naši šoli mnogo zgodi za vero. Da, gospôda moja! V avstrijski ljudski šoli skrbé za vero, kakor v nehvaležni družini za nadležno starko, kateri odkažejo stransko sobico in ji odločijo kot; ker se sramujejo, da bi ji pokazali vrata njene hiše. (Pohvala na desnici.) Niti jednega znamenja verske šole pri nas ne najdemo.

Z ozirom na prvo znamenje Vas opozorim na to, da se naceloma pri nas ne smeje otroci ločiti po veri, tudi tam ne, kjer bi bilo koristno za šolo in mogoče iz praktičnih vzrokov, da učitelj ni vere šolskih otrok in tudi ne večine učencev, in da smo stoprv s šolsko novelo l. 1882 v tem oziru nekoliko popravili.

Ne bodem se spuščal v podrobnosti, temveč le površno pojasnil namero našega predloga. Mi nikakor ne nameravamo enostransko in svojeglavno ločiti učencev po veri tam, kjer so le neznatne manjšine proti velikim večinam in kjer bi bili veliki stroški brez posebne koristi. Dobro umemo, da mora biti katoliška šola povsod tam, kjer je velika večina katoliška, in da moramo skrbno varovati ter braniti žaljenja vero manjšin.

Kar pa se tiče Galicije, kjer je krščansko učiteljstvo zabranilo večino slabih nasledkov naše šolske postave, vredno je poskusiti, da tamojnje židovsko prebivalstvo s krščansko šolo odtrgamo iz kulturne osamelosti, akoravno je dovoljen pomislek gledé konečnega vspeha.

Z ozirom na drugo znamenje verske šole opozorim Vas, gospôda moja, na to, da v Avstriji niti polovica ur ni dovoljenih veronauku, kakor v nemških državah. (Prav res! na desnici.) Pa tudi te dve uri krščanskega nauka ste večkrat le na papirji, ker manjka duhovnikov, in ker so na drugi strani verski pomisleki gledé učiteljev, ki so poklicani pomagati pri verskem poduku. V tem oziru hoče naš predlog le to doseči, kar že imajo v Nemčiji, in kar je izrečno povedano v nemških postavah, da mora biti veronauk kot glavni predmet, središče učnega sistema.

Molitve, pobožnosti in božja služba so pri nas skrčene na najmanjšo mero. Zaradi nekaterih otrok druge vere brezverska molitev nadomešča „Oče naš“ in „Češčena si Marija“, to je zaničevanje božjega češčenja. (Prav res! na desnici.) Zgodi se zaradi malega žida, da tudi

izostane znamenje križa. Na tak način šolska birokracija izumlja neko povprečno vero. (Prav res! na desnici), ne pa, da bi raje nekaj drugoverskih otrok za časa molitve peljali iz šolske sobe in jih zopet po molitvi pripeljali v sobo.

Gospôda moja, ali se s tem otrokom ne vceplja boječnost pred ljudmi na mesto moške odkritosrčnosti, ki se povsod in vedno poteguje za vero očetov? (Prav dobro na desnici.)

Kar se tiče tretjega znamenja verske šole, bode te priznali, da v Avstriji ne moremo govoriti o duhovniškem nadzorstvu in verski vzgoji; nekaj duhovniških oseb je le na videz pridejanih državnemu nadzorstvu in nimajo vpliva. (Prav res! na desnici.) (Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Sadjerejski poduk.

Kmetijska podružnica Vranska pridobila je dovolbo, da pride potovalni učitelj za sadjerejo, g. Matjašič za več dni v Vranski okraj, da bode podučeval vaje obiskal nekatere občine tega okraja.

Dne 28. aprila, v nedeljo popoldne razlagal bode na Vranskem (v gostilni Šentakovej) o sadjarstvu, v ponedeljek, dne 29. aprila podal se bo v bližnjo okolico Vransko, v torek, dne 30. aprila k sv. Jurju na Tabru, v sredo, dne 1. maja pa v Strošnek.

Povsod bo z izglede in razkazujoč v sadnih vrtih podučeval in to v slovenskem jeziku.

Ker je prednašanje g. Matjašiča jako zanimivo, razločno in razumljivo, naj sadjerejci nikar ne zamudijo ugodne te prilike!

Sejmovi. Dne 26. aprila v Kozjem in v Orešji. Dne 27. aprila v Dobjem in na Poličanah (za svinje). Dne 28. aprila na Kлеку pri Radgoni in v Rogatci. Dne 29. aprila v Dolu, v Vojniku, pri sv. Lenartu v slov. Goricah, v Središči, v Cerkvicah in pri M. Snežni. Dne 1. maja pri sv. Barbari v Halozah, v Celji, pri sv. 3 Kraljih v slov. gor., na Vranskem, na Muti, na Ljubnem, v Lučanah, na Ptujci, pri sv. Filipu pri Kozjem, v Velenji in v Veržeji.

Dopisi.

Iz Hardeka pri Ormoži. (Občinske volitve.) [Konec.] Ob 10. uri prične se volitev, h katerej je prišel g. c. kr. okr. komisar dr. pl. Crois, za katerega so Ormožani torej še posebej brzojavno prosili. Od 52 volilcev v tretjem razredu se je volitve vdeležilo 37 volilcev, od teh pa se trije niso dopustili k volitvi in med temi je bil tudi kortes „Senčar“, ker niso bili prepisani v davkarji. Voljeni so bili naši kandidatje: Jožef Kralj, Fran Hanželič in Iv.

Vaupotič z veliko večino, nasprotni kandidatje dobili so po osem glasov (Bauman, Fuchs). Popoldne se je vršila volitev v drugem in prvem razredu. V drugem razredu prišlo je od 14 volilcev 13, vendar se eden, g. Diermayer iz Ormoža, ni dopustil k volitvi, ker ni bil prepisan. Ta Ormoški gospod se je pa jako neolikano in sirovo obnašal. Ko je odšel, zaprl je vrata tako lahko, da se je ves hram stresel. Naši kandidatje: Martin Stanič, Štef. Pernat in Andrej Herič so bili voljeni z 10 glasi, nasprotni kandidatje so dobili en glas, drugi so se raztepli. V prvem razredu je prišlo od 10 volilcev 7 (dva naša sta bila bolena) ter so bili zopet voljeni naši kandidatje: Jakob Pavlinič, Franc Magdič in Lorenc Hrga s 5 glasi, dva pa so dobili nasprotniki. Kakor so bili naši nasprotniki poprej svoje zmage gotovi, tako so bili zdaj poparjeni, kajti sprevideli so ali vsaj sprevideti morajo, da na Hardeku za njih ni pšenica vzrasla. Volitev se je vršila mirno in praviloma, le enkrat so se gosp. kortesi zglasili ter godrnjali proti komisiji, ali glas g. komisarja: tiho in mir! vzel jim je sapo za čas volitve. Tembolj pa so se veselili narodni volilci svoje zmage nad združenimi nemčurji Hardečkimi in Ormoškimi. Izvoljenim odbornikom pa čestitamo, ter želimo, da bodo tudi za naprej ravno tako skrbeli za blagor občine ter da bodo vedno tako možato se potegovali za narodno slovensko sveto stvar, kakor je to dosedanja odbor storil. Konečno še hvala vsem zavednim slovenskim volilcem, posebno pa onim iz bližnjega Huma, ki so prišli polnoštevilni. Živeli!

Iz Rogatca. (Potrebni popravek.*)

Na dopis od nas v št. 14. odgovorim naslednje: Na očitaje: „g. načelnik pa je sam svoje otroke v nemško šolo pošiljal“, odgovorim, da je to resnica; uzrok pa je bil ta, ker hočem, da se moji otroci krščansko odgojijo in se šolarskih meš udeležijo, in to se na zunanji šoli ni godilo. Hotel sem jim tudi več poduka privoščiti na trški trirazrednici; naj bodo ostali vrli Slovenci, to bode pa moja skrb. Zakaj je g. učitelj, kakor piše, 5 let odškodnino za stanovanje daroval, to mi ni znano. Morebiti za to, ker je vedel, da bi bilo njegovo prizadevanje, odškodnino dobiti, zastonj, dokler ne pristopi v „šulvereinski tabor.“ Kakor g. učitelj krivo trdi, da sem jaz kupil za-se hišo, in ker sem se pri kupčiji spekel, sem jo vrnil srenji. — ravno tako je neresnica, „da so le gg. Mikuš, Železnik in Gobec jo kupili brez dovoljenja in brez vsake seje.“ V občinski seji dne 24. avgusta 1888 so bili imenovani možje pooblašteni

*) Ta dopis se nam je nekaj zakasnil, ali nismo mogli drugače. Iz njega pa vsak bralec lahko vidi, kako nam je treba mož, pravih mož, sicer pa se nam skazi najlepša reč, kajti bujskač najde vselej šlev, ki ne vedó, kaj je zrno in kaj so le — pieve. Ured.